

Diakonissalaitos

IKUT2 – Ihmiskaupan uhrien työelämätaitojen valmennus

Diakonissa-
laitos

Euroopan unionin
osarahoittama

IKUT2 – Ihmiskaupan uhrien työelämätaitojen valmennus

Euroopan unionin
osarahoittama

- IKUT – Ihmiskaupan uhrien työelämätaitojen valmennuksen on kehittänyt Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä (2020 – 2022) yhdessä Venla Rothin kanssa.
- IKUT2 –hanke on kolmevuotinen (2023 – 2026) ja sitä rahoittaa Euroopan unionin turvapaikka, maahanmuutto ja kotoutumisrahasto AMIF.
- Toimintakauden aikana järjestettiin kuusi 10 viikon valmennusjaksoa. Valmennukset olivat puolipäiväisiä.
- Valmennusten tavoitteena oli ennaltaehkäistä uudelleen uhriutumista työelämässä.
- Valmennukset toteutettiin ryhmä- ja yksilövalmennusten keinoin ja se oli tulkki välitteistä.
- Diakonissalaitos koordinoi ja fasiltoi valmennuksia, sisällön opettamisesta vastasivat yhteistyökumppanit ja asiakastyöstä hanketyöntekijä.
- Hankkeessa työskentelee projektipäällikkö (20%) ja hanketyöntekijä (100%).

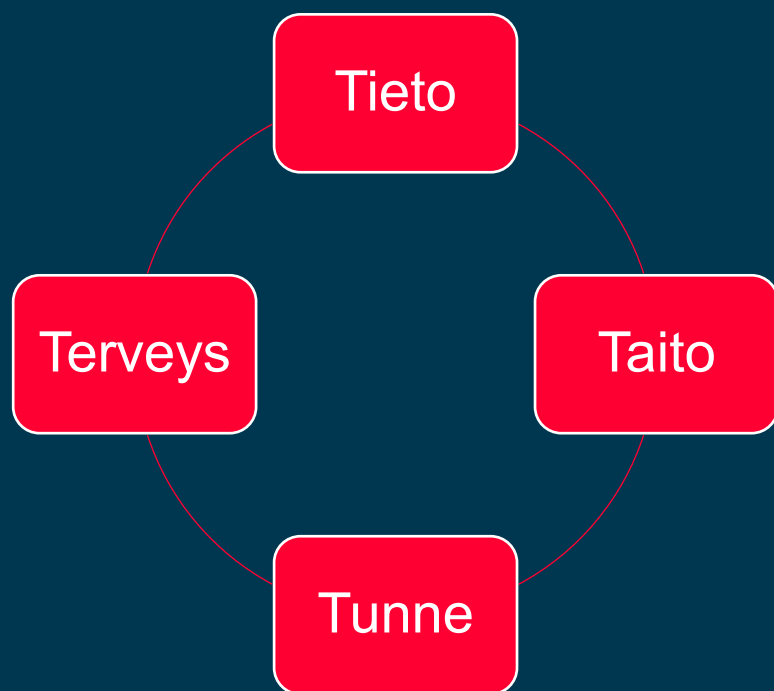

Rohkeasti
ihmisarvon
puolesta

Valmennusmalli

Euroopan unionin
osarahoittama

- Valmennusmalli on tarvelähtöinen ja se koostuu neljästä eri osa-alueesta:
 - Tieto – työelämä, oikeudet, vastuut, opiskelu, palvelutietous
 - Taito – kieli, IT-aidot, vahvuuksien ja osaamisen tunnistaminen
 - Tunne – tunnetaidot, usko omiin kykyihin, osallisuus
 - Terveys – voimavarojen vahvistaminen, arjen hallinnan vahvistaminen

Valmennuksen sisältö

Euroopan unionin
osarahoittama

- Työelämän pelisäännöt – SAK, Lupa- ja valvontavirasto, Suomen Pakolaisapu
- Suomen kielen opetus – Suomen Diakoniaopisto
- Arjenhallinnan taidot – Uudenmaan Martat
- Digi- ja IT-aidot – Kalliolan Settlementti
- Tunne- ja voimavara taidot – Vantaan ja Keravan hyvinvointialue
- Opinto-ohjaus – Suomen Diakoniaopisto
- Poliisi tutuksi – Helsingin ennaltaehkäisevä poliisi, Keskusrikospoliisi
- Vierailuja – Oodi, eduskunta, museot, näyttelyt, työpaikat

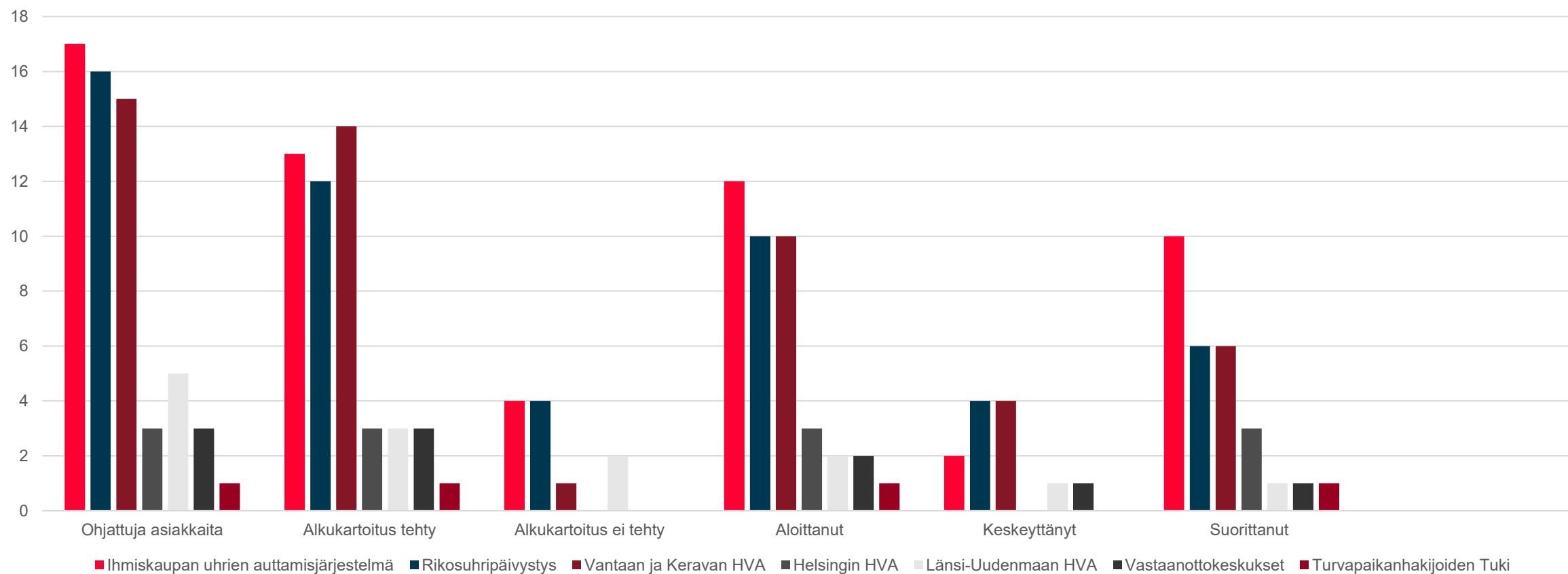
Rohkeasti
ihmisarvon
puolesta

Asiakasohjaus valmennukseen

Euroopan unionin
osarahoittama

Asiakasohjaus tahot statistiikka

Rohkeasti
ihmisarvon
puolesta

Tekijät, jotka voivat vaikuttaa maahanmuuttajien uhriutumiseen suomalaisessa työelämässä

Tekijöitä voivat olla muun muassa

Euroopan unionin
osarahoittama

- Kielitaidon puute
- Tiedon puute
 - Lainsäädäntö
 - Työehdot
 - Oikeudet ja velvollisuudet
- Koulutuksen ja osaamisen puute
- Verkostojen puute
- Järjestelmä tuntemuksen puute
- Aikaisempi alisteinen asema

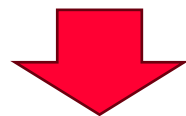
Rohkeasti
ihmisarvon
puolesta

Euroopan unionin
osarahoittama

Taitojen puutteet voivat johtaa

- Työllistyminen on vaikeaa
- Ei olla täysin varmoja siitä mitä allekirjoitetaan
- Altistaa hyväksikäytölle työelämässä
- Otetaan mitä tahansa työtä vastaan
- Homogeeniset verkostot, usein omaa äidinkieltä puhuvia henkilöitä
- Ei osata hakea apua, ei tiedetä mistä voi hakea apua
- Kokemuksen tunteeseen, että ei voi vaikuttaa olosuhteisiinsa

- Rikoksen tekijät pystyvät jatkamaan toimintaansa pidempään
 - Lukuisia uhreja saman tekijän toimesta
 - Tekijän asema vahvistuu yhteisössä, tiedetään mutta ei uskalleta puhua
 - Tieto ei välity viranomaisille

Rohkeasti
ihmisarvon
puolesta

Toimijuuden tukeminen työelämätaitojen kehittymisen perustana

Ennakko kysymys

Euroopan unionin
osarahoittama

"Miten erittäin traumatisoitunutta iku-asiakasta kannattaa tukea työelämäään tai opintoihin orientoitumisessa? Kuinka kauan aikaa voi mennä, että asiakas on valmis osallistumaan minkäänlaiseen palveluun? Miten voi parhaiten tukea hetkessä, jossa asiakas vielä kuntoutuu?"

Rohkeasti
ihmisarvon
puolesta

Euroopan unionin
osarahoittama

Poliisi

Valitus

Rikosuhripäivystys

Tutkinta

Oikeusavustaja

Ihmiskaupan uhrien
auttamisjärjestelmä

Perhe

Maahanmuuttovirasto

Työperäinen
hyväksikäyttö

KELA

Oleskelulupa

Työvoimapalvelut

Kielteinen päätös

Toimeentulo

Sosiaalihuolto

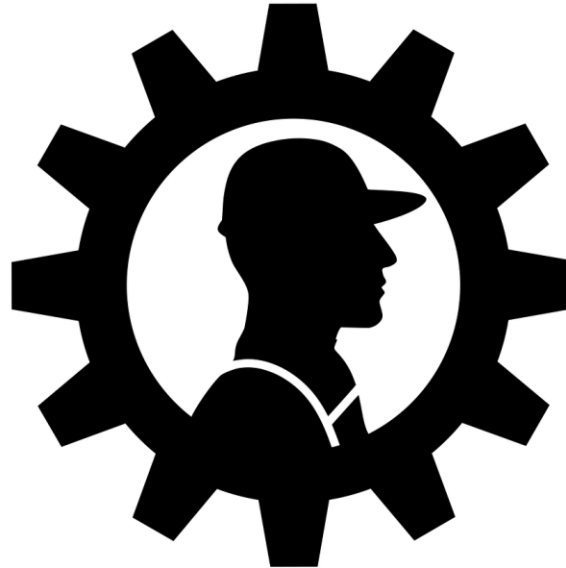
Terveystenhuolto

Yksinäisyys

Traumatisoituminen

Turvallisuus

Uusi työpaikka

Rohkeasti
ihmisarvon
puolesta

Toimijuuden tukeminen

Euroopan unionin
osarahoittama

- *Ihmiskauppa rikos kohdistuu aina uhrin vapauteen päättää omista asioistaan*
- Toimijuuden tukeminen edistää itsemääräämisoikeuden palautumista
- Vähentää uudelleen hyväksikäytön riskiä
- Tukee toipumista ja psyykkistä hyvinvointia
- Parantaa palveluiden vaikuttavuutta
- Vahvistaa osallisuutta yhteiskunnassa

Rohkeasti
ihmisarvon
puolesta

Toimijuuden tukeminen

Euroopan unionin
osarahoittama

- Valintoja ja päätösvaltaa vahvistavat kysymykset
 - ➡ Viestii, että asiakkaalla on lupa ja oikeus päättää omista asioistaan
- Tavoitteita ja toiveita kartoittavat kysymykset
 - ➡ Siirtää fokuksen selviytymisestä tulevaisuuteen
- Osaamista ja voimavaroja kartoittavat kysymykset
 - ➡ Auttaa asiakasta näkemään itsensä toimijana ei vain uhrina

Rohkeasti
ihmisarvon
puolesta

Arjenhallinta

Euroopan unionin
osarahoittama

- Hyväksikäyttö kokemus on traumatisoiva
- Sairaudet ja lääkitykset heikentävät toimintakykyä
- Talouden hallinta ei ole kunnossa
- Puutteelliset kodin taidot – ruoan laittaminen, puhtaanapito
- Olemattomat arjen rutiinit

- Arjen ennakoitavuus mahdollistaa päätöksenteon
- Rutiinit palauttavat kontrollin kokemuksesta
- Arjenhallinta vähentää riippuvuutta muista
- Arjen onnistumiset vahvistavat pystyvyyden tunnetta
- Arjenhallinta tuo näkyväksi rakenteelliset esteet

Rohkeasti
ihmisarvon
puolesta

Uudelleen uhriutumisen riskin tunnistaminen

Euroopan unionin
osarahoittama

- **Kielitaidon puute**
- **Tiedon puute**
 - Lainsäädäntö
 - Työehdot
 - Oikeudet ja velvollisuudet
- **Koulutuksen ja osaamisen puute**
- **Verkostojen puute**
- **Järjestelmä tuntemuksen puute**
- **Aikaisempi alisteinen asema**
- **Aiempi velkasuhde**
- **Perheen toimeentulo on uhattuna**
- **Oleskeluluvan tuoma paine**
- **Kulttuurilliset erot toimintatavoissa – kotimaassa vallitseva toimintatapa voi olla ihmiskauppaa Suomessa**
- **Asiakas on kertonut tavanneensa ihmisen, joka haluaa auttaa / kaveri haluaa auttaa**

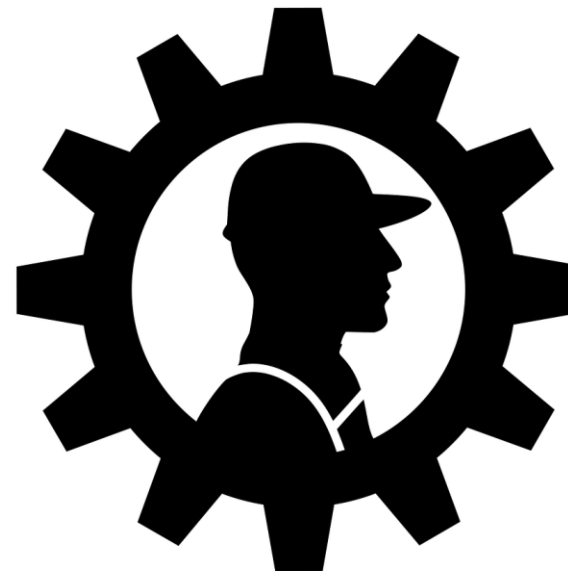
Rohkeasti
ihmisarvon
puolesta

Uudelleen uhriutumisen ennaltaehkäisyssä on hyvä muistaa

Euroopan unionin
osarahoittama

- Traumainformoitu työote
- Riski alojen tunnistaminen
- Velka ja riippuvuussuhteiden huomioiminen
- Oikeustietoisuuden vahvistaminen
- Moniammatillinen yhteistyö
- Realistinen osaamisarviointi ja työpolku
- Turvallisuuden arviointi

Rohkeasti
ihmisarvon
puolesta

Oleskeluluvat arjen työssä

Oleskelulupien uhat ja mahdollisuudet

Euroopan unionin
osarahoittama

- **52 a § oleskelulupa ihmiskaupan uhreille (B) – voidaan myöntää myös jatkuvana (A), voidaan myöntää niin kauan kunnes tapaus on käsitelty.**
 - Antaa asiakkaalle aikaa kuntoutukseen, toimijuuden ja arjenhallinnan kehittymiseen, perustaitojen kehittymiseen (kieli, ammatilliset taidot, muut työelämätaidot).
 - Uhkana on, että asiakas ei ehdi kuntoutua työkykyiseksi. Asiakas ei onnistu löytämään perusteita jatkuvaan oleskelulupaan.
- **54 b § Työnantajan moitittavan menettelyn takia myönnetty jatkolupa – voidaan myöntää vuodeksi.**
 - Antaa asiakkaalle aikaa löytää itselleen uusi työpaikka, mahdollisuus tukea puutteellisten taitojen, kuten kieli- ja työelämätaitojen kehittymistä.
 - Uhkana on, että asiakas ei ehdi löytämään uutta työtä vuoden sisällä, kaikki taidot ovat perustavanlaatuisesti niin heikot, että asiakkaalla on suuri uudelleen uhriutumisen riski, ei ole riittävästi aikaa kehittää suomen kielen taitoa riittävälle tasolle.

Rohkeasti
ihmisarvon
puolesta

Oleskelulupien uhat ja mahdollisuudet

Euroopan unionin
osarahoittama

- **Vahvat luvat: 52§ yksilöllinen inhimillinen syy, 87§ turvapaikka, 88§ toissijainen suojelu, pysyvät oleskeluluvat – 50§ Suomen kansalaisen perheenjäsen**
 - Antaa mahdollisuuden pitkäaikaiseen suunnitelmalliseen työskentelyyn, vahvat luvat tuovat asiakkaalle pysyvyyden tunnetta arkeen, ei toimeentulo edellytystä
 - Uhkana, että vahvan luvan saaneet ovat erityisen tuen tarpeessa -> vahvat tukitoimet – lukuisia samanaikaisia palveluita, ei kykene osallistumaan toimintaan, viranomaispelko, pitkät prosessit voivat johtaa laitostumiseen, perheenjäsenen oleskelulupa voi olla väline kiristykselle

Rohkeasti
ihmisarvon
puolesta

Lopuksi

Suosituks

Euroopan unionin
osarahoittama

- Luottamuksen rakentaminen – pyri rikkomaan hierarkiaa
- Pyri esisanoittamaan vaikeita aiheita, anna tilaa vastata, painota vapaaehtoisuutta
- Edistä asiakkaan omaa päätösvaltaa
- Työskentelyn tavoitteellisuus, asettakaa tavoitteita, jotka ovat helposti saavutettavissa
- Pyri mahdollistamaan positiivisten oppimiskokemusten syntymistä
- Tunnista erityisen tuen tarpeessa olevat asiakkaat ja moniammatillisen yhteistyön mahdollisuus
- Tarvittaessa priorisoi koulutus tai kuntouttavat toimet suoran työllistymisen sijaan
- Edistä Digi- ja IT-taitojen osaamisen kehittymistä

Rohkeasti
ihmisarvon
puolesta

Kiitos!

**Diakonissa-
laitos**

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Ville Luhtaranta
Hanketyöntekijä, IKUT2 –hanke
Diakonissalaitos
Ville.luhtaranta@hdl.fi
+358 50 438 7929